

Návrh

na vyhlášení zvláště chráněného území

ve smyslu ustanovení § 40 odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb.
o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon“)
a § 10 vyhlášky č. 45/2018 Sb. o plánech péče, zásadách péče a podkladech
k vyhlášení, evidenci a označování chráněných území, kterou se provádí některá
ustanovení zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších
předpisů

Přírodní památka

Vrbenská tůň

Datum zpracování:

listopad 2020

1. Název zvláště chráněného území

Vrbenská tůň

2. Návrh kategorie ochrany zvláště chráněného území

Přírodní památka (dále také PP) ve smyslu § 36 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon).

3. Předměty ochrany a jejich popis

3.1. Souhrnná charakteristika předmětů ochrany:

Ochrana typické biocenózy říčních ramen a tůň s výskytem zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů.

3.2. Popis hlavních předmětů ochrany:

Předmětem ochrany jsou společenstva kořenících vzplývavých rostlin tř. *Potametea* a rákosiny a společenstva vysokých ostríc tř. *Phragmites-Magnocaricetea*. Z druhů jsou to žluťucha lesklá, stolítek přeslenitý, skokan zelený, rosníčka zelená nebo kuňka obecná.

4. Cíl ochrany

Cílem ochrany je zachování a obnova vodních a litorálních společenstev Vrbenské tůně, její důsledná ochrana od vlivů intenzivního zemědělství v okolí. Vhodně nastaveným hospodařením docílit postupného rozvoje druhové bohatosti ochranného pásma.

Z hlediska vývoje území přírodní památky v delším časovém horizontu je uvažováno se souborem opatření za účelem rozšíření a úpravy vodního režimu.

5. Základní ochranné podmínky

Základní ochranné podmínky přírodních památek jsou stanoveny v § 36 odst. 2 zákona.

6. Návrh bližších ochranných podmínek

V souladu s ustanovením § 36 odst. 1 zákona se navrhuje, aby na území nově navržené PP bylo možno jen se souhlasem orgánu ochrany přírody provádět tyto činnosti a zásahy:

- a) hospodařit na pozemcích způsobem vyžadujícím intenzivní technologie, zejména prostředky a činnosti, které mohou způsobit změny v biologické rozmanitosti, struktuře a funkci ekosystému anebo nevratně poškozovat půdní povrch,
- b) povolovat a umisťovat nové stavby,
- c) povolovat změny druhu pozemků nebo způsobů jejich využití,
- d) zřizovat skládky jakýchkoli materiálů,
- e) povolovat a provádět změny vodního režimu pozemků,
- f) hnojit pozemky anebo používat chemické prostředky,
- g) zřizovat příkrmovací zařízení nebo slániska, příkrmovat zvěř mimo příkrmovací zařízení,
- h) vysazovat nebo vysévat rostliny anebo vypouštět živočichy,
- i) sbírat či odchyťovat rostliny a živočichy, kromě výkonu práva myslivosti a sběru lesních plodů,

- j) vjíždět na jízdních kolech a jiných bezmotorových dopravních prostředcích, vjíždět motorovými a přípojnými vozidly na území přírodní památky s výjimkou vozidel orgánů veřejné správy, Policie České republiky, záchranných sborů, obrany státu, veterinární služby, vozidel nezbytných pro zajištění péče o lesní pozemky či porosty a vozidel vlastníků nebo nájemců pozemků nacházejících se na území přírodní památky.

Souhlasy uvedené v bodech a) až j) se nevyžadují, pokud tyto činnosti vykonává přímo příslušný orgán ochrany přírody, nebo jsou příslušným orgánem ochrany přírody požadovány v rámci realizace schváleného plánu péče nebo v rámci opatření ke zlepšení stavu prostředí přírodní památky a jejího ochranného pásma.

7. Vymezení hranice přírodní památky a jejího ochranného pásma

7.1. Navrhovaná hranice přírodní památky:

ZCHÚ Vrbenská tůň bylo v roce 1974 vymezeno podle tehdejší pozemkové mapy tak, aby zahrnovalo jednu celou parcelu č. 272 v k. ú. České Vrbné. V současné době je toto vymezení nevyhovující, protože platné digitalizované mapy vycházející z KN a PK map stanovily jiné hranice parcel. Rovněž reálný stav vypadá jinak než v mapě, konkrétně uvnitř PP byla bezcenná část východního cípu, naopak mokřad byl zčásti mimo PP.

Je navrženo nové vymezení ZCHÚ, které zahrnuje pozemek p. č. 250/1 v k. ú. České Vrbné, na tomto pozemku je situována vlastní tůň a její bezprostřední okolí, nová výměra přírodní památky bude 0,8788 ha.

7.2. Vymezení ochranného pásma přírodní památky:

Dle platného zřizovacího předpisu je ochranné pásmo vymezeno jako pás do vzdálenosti 50 m od hranice PP.

Nově je navrženo vymezit ochranné pásmo na mezofilní travobylinné porosty, které se nacházejí v bezprostředním okolí ZCHÚ. Hranice ochranného pásma je vedena dle hranic ploch trvalých travních porostů a orné půdy, v terénu na základě aktuální ortofotomapy, nová výměra ochranného pásma přírodní památky bude 4,6087 ha.

7.3. Získání informace o vymezení přírodní památky a jejího ochranného pásma:

Zákres a vymezení hranice PP je přílohou číslo 1 a 3 tohoto návrhu.

Návrh hranic PP je dále k dispozici na internetových stránkách Krajského úřadu – Jihočeský kraj (www.kraj-jihocesky.cz) v kapitole „Krajský úřad – Odbor životního prostředí, zemědělství a lesnictví – Ochrana přírody a krajiny – Oddělení – Příroda, krajina, druhová ochrana – Zvláště chráněná území“ (<https://zp.kraj-jihocesky.cz/zvlaste-chranena-uzemi.html>).

8. Územně správní zařazení přírodní památky a ochranného pásma

kraj: Jihočeský
okres: České Budějovice
obec s rozšířenou působností: České Budějovice
obec s pověřeným obecním úřadem: České Budějovice
obec: České Budějovice
katastrální území: České Vrbné

9. Přehled katastrálních území a parcelních čísel pozemků dotčených návrhem přírodní památky a ochranného pásma přírodní památky

Podrobný výčet parcel, výměr je přílohou č. 2 tohoto návrhu.

10. Předpokládaná výměra zvláště chráněného území*

Přírodní památka: **0,8788 ha**

Ochranné pásmo: **4,6087 ha**

Celkem: **5,4875 ha**

** výměra byla stanovena výpočtem z mapových podkladů (v programu ArcGIS)*

11. Odůvodnění návrhu

11.1. Historie ochrany území, vymezení PP:

Původní tok Dehtářského potoka byl přirozeně meandrující a protékal zemědělsky využívanou krajinou složenou z malých parcel, pravděpodobně mozaiky orné půdy a kosených travních porostů. Tůň byla součástí potoční nivy s proměnlivou soustavou meandrů, slepých a mrtvých ramen.

V 80. letech 20. stol. proběhla masivní intenzifikace zemědělství spočívající v napřímení Dehtářského potoka, plošném odvodnění a rozsáhlém zornění. Vrbenská tůň ztratila kontakt s přívodem vody a po vyhlášení chr. území v r. 1974 byla napájena vodou z potrubí kvůli zamezení vysychání.

Nejbližší okolí tůně v okruhu 50-100 m bylo zatravněno a je součástí nově navrženého ochranného pásma přírodní památky.

Největší ohrožení zájmového území představuje narušený vodní režim v širším okolí. Tůň se původně nacházela v bezprostředním sousedství Dehtářského potoka, který v nivě bohatě meandroval, po rozsáhlých melioracích v území se potok v napřímeném korytě ocitl více jak 100 metrů daleko. Tůň byla s potokem propojena podzemní trubkou, ale spojení se velmi rychle zanášá a je nutno ho prakticky každoročně čistit. V roce 2006 bylo potrubí pročištěno, nicméně z dlouhodobého hlediska není toto propojení, na němž zcela závisí osud tůně, optimální. Nutno připomenout, že přírodní památka Vrbenská tůň je malým vodním biotopem uprostřed rozsáhlých zemědělských pozemků, který je vzhledem ke své malé velikosti a poloze velmi zranitelným.

Dalším škodlivým vlivem zájmového území je ruderalizace okolí. V současné době již nejsou pole orána až k tůni, ale kolem tůně je ponechán pruh travního porostu přibližně v rozsahu ochranného pásma. Floristické složení porostu je značně ruderální, nicméně plní funkci ochrany proto splachům z okolních polí. Pruh je nutno pravidelně kosit a biomasu odstraňovat.

Chráněné naleziště Vrbenská tůň bylo zřízeno výnosem ministerstva kultury České socialistické republiky, o zřízení chráněného naleziště ze dne 22.02.1974, s účinností od 18. 10. 1974.

11.2. Hlavní důvody zpracování návrhu na vyhlášení PP:

Hlavním důvodem vyhlášení PP je uvedení původního zřizovacího předpisu do souladu se současnou legislativou spojené s přesunem hlavní části zvláště chráněného území na pozemky s výskytem předmětů ochrany a zároveň vyhlášení jasně definovaného ochranného pásma.

Po novém vyhlášení PP bude novým zřizovacím předpisem zrušen Výnos ministerstva kultury České socialistické republiky, o zřízení chráněného naleziště PP Vrbenská tůň ze dne 22.02.1974, s účinností od 18. 10. 1974.

11.3. K názvu zvláště chráněného území:

Navrhovaná PP je dlouhodobě evidována pod totožným názvem. Tento název lze považovat za jednoznačný a výstižný, proto je navrhován i pro opětovně zřizovanou PP.

11.4. Ke kategorii ochrany zvláště chráněného území:

Vzhledem k současnému charakteru lokality, historickému způsobu ochrany i na základě metodiky MŽP pro stanovení kategorií zvláště chráněných území a nařízení vlády, je navrhována kategorie přírodní památka.

11.5. K předmětům ochrany:

Předmětem ochrany jsou společenstva kořenících vzplývavých rostlin tř. *Potametea* a rákosiny a společenstva vysokých ostřic tř. *Phragmito-Magnocaricetea*. Z druhů jsou to žluťucha lesklá, stolístek přeslenitý, skokan zelený, rosníčka zelená nebo kuňka obecná.

A. Ekosystémy

název ekosystému	podíl plochy v ZCHÚ (%)	popis ekosystému
společenstva kořenících vzplývavých rostlin tř. <i>Potametea</i>	do 2 %	Kořenící rostliny s listy na hladině nebo mírně ponořené, ve zbytcích volné hladiny tůň.
rákosiny a společenstva vysokých ostřic tř. <i>Phragmito-Magnocaricetea</i>	10 %	Rozvinutý litorál po obvodu tůň.

B. Druhy

Údaje o výskytu ohrožených druhů jsou uvedeny na základě průzkumů realizovaných v rámci zpracování plánu péče. Kategorie ohrožení podle Černého a červeného seznamu cévnatých rostlin ČR (v závorce je uvedena kategorie ohrožení dle regionálního komentovaného seznamu ohrožených druhů jižních Čech, je-li odlišná od celorepublikového hodnocení): C3 = taxon ohrožený, C4 = taxon vyžadující další pozornost.

název druhu	aktuální početnost nebo vitalita populace v ZCHÚ	stupeň ohrožení	popis biotopu druhu
řezan pilolistý <i>Stratiotes aloides</i>	pravděpodobně vyhynulý, neověřen, poslední ověření cca před 30 lety	§2 C1t	volná hladina ve střední části tůň
žluťucha lesklá <i>Thalictrum lucidum</i>	stabilní populace, desítky rostlin	-- C3	druhově chudé luční porosty okolo tůň, nově zařazené do chr. úz.
stolístek přeslenitý <i>Myriophyllum verticillatum</i>	menší populace	-- C3	ve zbytcích volné hladiny tůň
skokan zelený <i>Rana esculenta</i>	menší, stabilní populace	§2 NT	tůň
rosnička zelená <i>Hyla arborea</i>	menší, stabilní populace	§2 NT	tůň
kuňka obecná <i>Bombina bombina</i>	menší, stabilní populace	§2 EN	tůň
drabčík <i>Albantha incana</i>	menší populace (inv. průzkum 2006)	-- VU	porosty rákosy
ostříž lesní <i>Falco subbuteo</i>	ojediněle (inv. průzkum 2006)	§2 EN	pouze zálety nad území, nehnízdí
vlaštovka obecná <i>Hirundo rustica</i>	menší populace (inv. průzkum 2006)	§3 NT	pouze zálety nad území, nehnízdí
zajíc polní <i>Lepus europaeus</i>	ojediněle (inv. průzkum 2006)	-- NT	travnaté porosty

Stupeň ohrožení:

Vyhláška č. 395/1994 Sb.: **§1** – kriticky ohrožený, **§2** – silně ohrožený, **§3** – ohrožený

Červený seznam ČR: **CR** (Critically endangered) – ohrožený, **EN** (Endangered) – ohrožený, **VU** (Vulnerable) – zranitelný, **NT** (Near threatened) – téměř ohrožený, **LC** (Least Concern) – málo dotčený

11.6. K cílům ochrany:

Cíle ochrany jsou formulovány v souladu s ustanovením § 36 zákona tak, aby bylo zajištěno zachování předmětu ochrany v příznivém stavu.

11.7. K návrhu bližších ochranných podmínek:

Bližší ochranné podmínky PP jsou navrženy v souladu s ustanovením § 44 odst. 3 zákona a jsou nastaveny tak, aby umožnily orgánu ochrany přírody usměrňovat činnosti, které nejsou zcela ošetřeny základními ochrannými podmínkami PP a mohly by vést k nežádoucím změnám dochovaného stavu přírodního prostředí.

11.8. K jednotlivým bližším ochranným podmínkám:

ad. a) hospodařit na pozemcích způsobem vyžadujícím intenzivní technologie, zejména prostředky a činnosti, které mohou způsobit změny v biologické rozmanitosti, struktuře a funkci ekosystému anebo nevratně poškodovat půdní povrch:

Narušení chemismu a trofie území může omezit až znemožnit existenci druhů i společenstev uvedených v předmětu ochrany PP, zejména těch citlivých na chemismus prostředí či vázaných na stanoviště s nízkou trofickou úrovní.

ad. b) a c) povolovat změny druhů pozemků nebo způsobů jejich využití a povolovat a umisťovat nové stavby:

Předmět ochrany PP je vázán na stávající druh a způsob využití pozemků; ve většině případů se jedná o trvalé travní porosty a ostatní plochy. Změna druhu a způsobu využití pozemků (například zalesnění) znamená potenciální ohrožení předmětu ochrany PP je navrhováno vázat ji na souhlas orgánu ochrany přírody.

ad. d) zřizovat skládky jakýchkoli materiálů:

Stanoviště výskytu některých druhů tvořících předmět ochrany PP mohou být nevhodným umístěním skládky i malého rozsahu nebo krátké doby trvání vážně poškozeny nebo zcela zničeny.

ad. e) povolovat a provádět změny vodního režimu pozemků:

Bezkolencové louky a na ně vázané druhy jsou závislé na dostatečně vysoké hladině podzemní vody. Změny vodního režimu (především případné odvodňování) mohou být výrazně negativním faktorem pro předměty ochrany přírodní památky.

ad. f) hnojit pozemky anebo používat chemické prostředky:

Hnojení luk vede k hromadění živin v půdě a postupnému nahrazení stanovištně původních druhů konkurenčně zdatnějšími rostlinami. Změna druhového složení a struktury vegetace následně ovlivňuje společenstva živočichů. Při aplikaci chemických látek (biocidů) pak dochází k přímé likvidaci rostlin a živočichů.

ad. g) zřizovat příkrmovací zařízení nebo slaniska, přikrmovat zvěř mimo příkrmovací zařízení:

Zařízení k přikrmování zvěře stejně jako přikrmování mimo příkrmovací zařízení může být zdrojem nežádoucího zvýšení trofie v území a možného zavlékání semen stanovištně nepůvodních druhů rostlin, včetně druhů invazních.

ad. h) vysazovat nebo vysévat rostliny anebo vypouštět živočichy:

Vysazování rostlin a vypouštění živočichů může ohrozit genetickou stabilitu zdrojových nebo posilovaných populací a tím ohrozit tyto druhy na jejich existenci. Dalším rizikem je případné ovlivnění druhů na lokalitě novým prvkem, který může být zdrojem patogenů, důvodem vysoké predace apod. pro populace místních druhů.

ad. i) sbírat či odchytávat rostliny a živočichy, kromě výkonu práva myslivosti a sběru lesních plodů:

Vzhledem k výskytu zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů je žádoucí souhlas ke sběru rostlin či odchytu živočichů a umožnit tak příslušnému orgánu ochrany přírody stanovit takové podmínky, aby nedošlo k narušení populací a biotopů zájmových druhů.

ad. j) vjíždět na jízdních kolech a jiných bezmotorových dopravních prostředcích, vjíždět motorovými a přípojnými vozidly na území přírodní památky s výjimkou vozidel orgánů veřejné správy, Policie České republiky, záchranných sborů, obrany státu, veterinární služby, vozidel nezbytných pro zajištění péče

o lesní pozemky či porosty a vozidel vlastníků nebo nájemců pozemků nacházejících se na území přírodní památky:

Při vjezdu motorovými vozidly dochází při větší frekvenci pojezdů ke změnám struktury půdy a změnám druhového složení společenstev, směrem ke společenstvům a druhům, které jsou k těmto podmínkám tolerantní. Jedná se tedy o činnost, která může mít nepříznivý dopad na předmět ochrany PP.

11.9. K vymezení hranice zvláště chráněného území:

Oproti původnímu vymezení vlastní přírodní památky dojde ke zmenšení plochy z 0,9603 ha na 0,8788 ha.

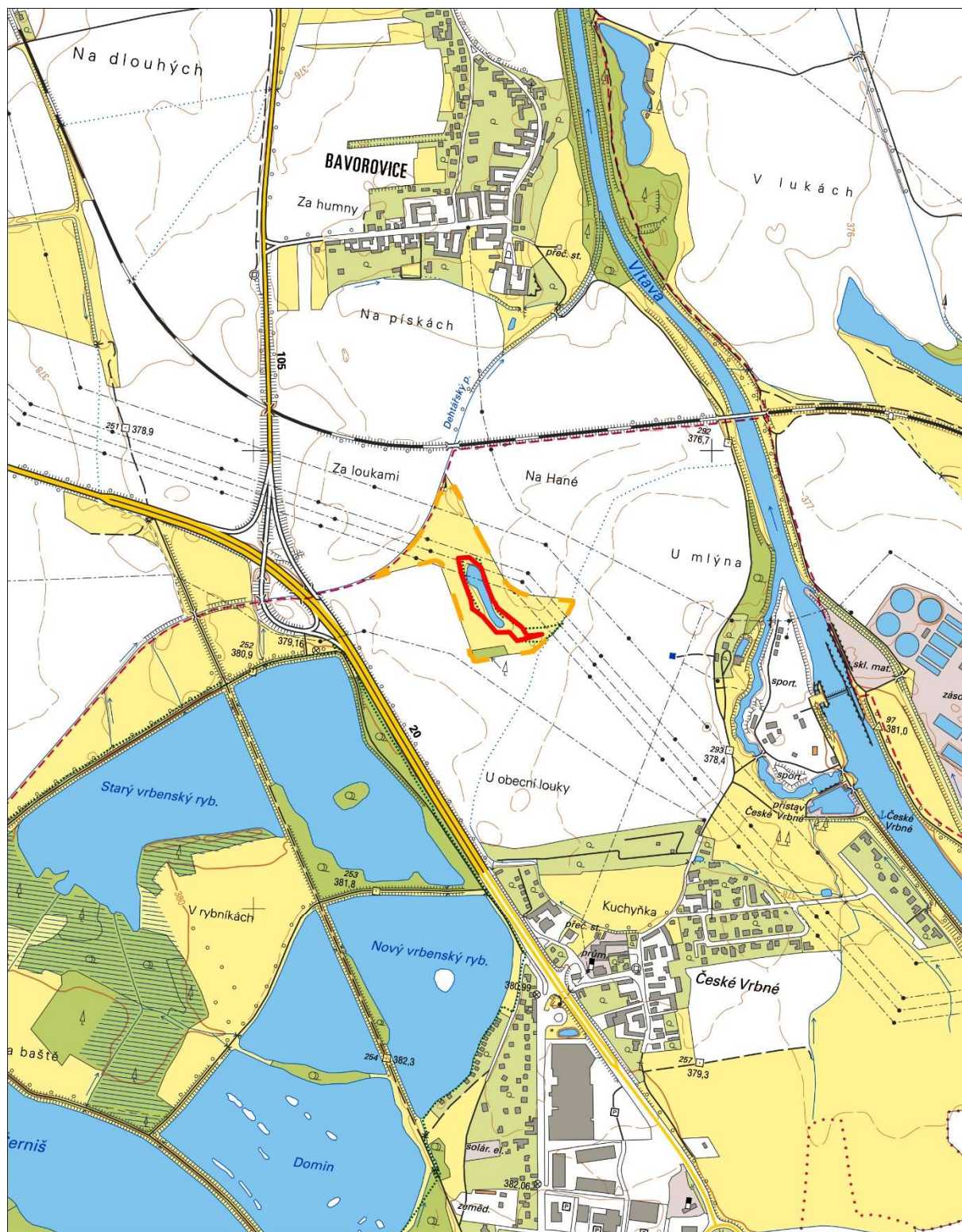
11.10. K vymezení ochranného pásma:

Dle platného zřizovacího předpisu je ochranné pásmo vymezeno jako pás do vzdálenosti 50 m od hranice PP, nově bude ochranné pásmo vymezeno na ploše 4,6087 ha.

Přílohy:

1. orientační mapa PP Vrbenská tůň a jejího ochranného pásma
2. seznam parcel dotčených navrhovanou PP
3. zákres hranice PP Vrbenská tůň a jejího ochranného pásma do katastrální mapy

Příloha 1: orientační mapa PP Vrbenská tůň a její ochranného pásma

 PP Vrbenská tůň
 ochranné pásmo PP

0 200 400 m

Zdroje dat:
ZM ČR 1: 10 000, © ČÚZK

Vyhotovil:
Odbor životního prostředí, zemědělství a lesnictví
listopad 2020

Příloha číslo 2: Seznam parcel

Zvláště chráněné území tvoří tyto parcely v k. ú. České Vrbné:

Číslo parcely dle KN	Číslo parcely podle PK nebo jiných evidencí	Druh pozemku dle KN	Způsob využití pozemku podle KN	Číslo listu vlastnictví	Výměra parcely celková podle KN (m ²)	Výměra parcely v ZCHÚ (m ²)
250/1		ostatní plocha	neplodná půda	106	8788	8788
Celkem						8788

Ochranné pásmo tvoří tyto parcely v k. ú. České Vrbné:

Číslo parcely dle KN	Číslo parcely podle PK nebo jiných evidencí	Druh pozemku dle KN	Způsob využití pozemku podle KN	Číslo listu vlastnictví	Výměra parcely celková podle KN (m ²)	Výměra parcely v OP (m ²)
257		lesní pozemek		384	1505	1505
247/1		orná půda		571	24306	4898
248/13		vodní plocha	koryto vodního toku přirozené nebo upravené	106	423	418
248/24		vodní plocha	koryto vodního toku přirozené nebo upravené	444	1021	597
248/25		vodní plocha	koryto vodního toku přirozené nebo upravené	1	63	63
248/26		vodní plocha	koryto vodního toku přirozené nebo upravené	444	55	55
249/1		orná půda		106	23137	7472
249/5		orná půda		26	14693	1630
250/2		ostatní plocha	neplodná půda	571	17	17
250/3		ostatní plocha	neplodná půda	10002	517	517
250/4		ostatní plocha	neplodná půda	444	446	446
251/1		orná půda		213	1947	223
251/10		orná půda		545	2744	583
251/11		orná půda		284	2621	1143
251/12		orná půda		260	748	503
251/13		orná půda		293	51	51
251/14		orná půda		1	29	29
251/15		orná půda		293	2777	2357
251/16		orná půda		292	6402	6004
251/17		orná půda		293	777	777
251/20		orná půda		106	8764	5167
251/22		orná půda		277	2484	751
251/24		orná půda		106	9367	3665
251/25		orná půda		277	5915	597
251/26		orná půda		444	9927	4152

251/9		orná půda		260	1427	252
258/10		orná půda		277	478	353
258/12		orná půda		444	182	22
258/13		orná půda		444	27	27
258/14		orná půda		444	183	183
258/22		orná půda		277	2066	128
258/5		orná půda		384	10628	624
258/8		orná půda		106	464	464
258/9		orná půda		215	598	414
Celkem						46087

This is an aerial photograph of a rural landscape, overlaid with a cadastral map. The map shows various land parcels outlined in black. A specific parcel, 250/1, is highlighted with a thick red border. Other parcels are labeled with numbers, such as 251/1, 251/2, 251/3, 251/4, 251/5, 251/6, 251/7, 251/8, 251/9, 251/10, 251/11, 251/12, 251/13, 251/14, 251/15, 251/16, 251/17, 251/18, 251/19, 251/20, 251/21, 251/22, 251/23, 251/24, 251/25, 251/26, 251/27, 251/28, 250/2, 250/3, 250/4, 250/5, 250/6, 250/7, 250/8, 250/9, 250/10, 250/11, 250/12, 250/13, 250/14, 250/15, 250/16, 250/17, 250/18, 250/19, 250/20, 250/21, 250/22, 250/23, 250/24, 250/25, 250/26, 250/27, 250/28, 250/29, 250/30, 250/31, 250/32, 250/33, 250/34, 250/35, 250/36, 250/37, 250/38, 250/39, 250/40, 250/41, 250/42, 250/43, 250/44, 250/45, 250/46, 250/47, 250/48, 250/49, 250/50, 250/51, 250/52, 250/53, 250/54, 250/55, 250/56, 250/57, 250/58, 250/59, 250/60, 250/61, 250/62, 250/63, 250/64, 250/65, 250/66, 250/67, 250/68, 250/69, 250/70, 250/71, 250/72, 250/73, 250/74, 250/75, 250/76, 250/77, 250/78, 250/79, 250/80, 250/81, 250/82, 250/83, 250/84, 250/85, 250/86, 250/87, 250/88, 250/89, 250/90, 250/91, 250/92, 250/93, 250/94, 250/95, 250/96, 250/97, 250/98, 250/99, 250/100. A yellow dashed line runs along the boundary of the red-outlined parcel. The map shows fields, a road, and some trees.

Zdroje dat:
Ortofoto ČR 2019, © ČÚZK
Data KN, stav k 1.10.2020, © ČÚZK

Vyhotovil:
Odbor životního prostředí, zemědělství a lesnictví
listopad 2020